

LAPOK, FOLYÓIRATOK

MAXIM GORKIJ

Igaz ember „Aki környezete életéhez és szenvedéséhez oly közel jutott, aki megtanulta az epikai elbeszélés elemeit, az tudja, hogy az írott szónak csak akkor van jövője, ha a lényegét mondjuk ki a maga adottságában, igazi sorrendben, természetesen, úgy, ahogy egy fa nő, ahogy egy levél ereződik. Így jutott el Gorkij a nagysághoz, mert ő maga igaz ember volt, akit szenvedése megmentett a gögtől, de szívós és nagyvonalu harca és akaratát ugyanakkor megóvta a kétségbeeséstől. Mi a legnagyobb Gorkijban? Hinni tudott az emberben rendületlenül mindazok után is, amiket látott.” (Arnold Zweig a NEUE WELTBÜHNE-ben)

Példakép A Neue Weltbühne Gorkij-számában a halott Tucholsky tiszteleg a halott Gorkij előtt és Ossietzky 1928-as Gorkij méltatása bizonyítja: példakép utalhat a legszuggesztivebben, példaképre: „Évekkel ezelőtt Gorkij példát adott egy ifju német generációnak, hogy lehet valaki nagy író és mégis ember, tele szenvedélyes politikai akarattal. Akkoriban sötét felhők tornyosultak és az emberek nem tudták mihez fogni ilyen magatartással. Aztán jött a lövészárkok és a barrikád és ma egyik a másik után hazasompolyog, mire megint sötét lesz és él a gonosz világ. De mindenkinek, aki elfárad és elcsügged: élő valóság ez az egy ember, a ráncos arcával, kinek szemében ott ült Oroszország fájdalma. Amit Gorkij írt, abból sok minden fog megmaradni, de a legnagyobb mégis az élete, ez a csodálatosan példás élet.”

Népének költője „Mindennél ismerték őt és mindnyájan: a szibériai Kusneck bányászai és örmény kolchozparasztok a török határ mentén, a Volgamenti halászok csakugy, mint a donbászi vasasok. Képe nemcsak a könyvkereskedők kirakatát díszítette, nemcsak a klubok és könyvtárak falán függött, de ott volt a lakásokban, iskolákban és rideg hivatali szobákban is. A szó legátfogóbb értelmében költője volt népének, egy 170 milliós közösségnek. Személyében egy egész ország, az egész dolgozó emberiség nemcsak a zsenit tiszteli, nemcsak az irodalmat, de vele együtt és személyében önmagát: a nyomor és tudatlanság” mezítlábas szolgáorából az emberi lét magaságába való feljutását... Gorkij keserűt jelent és Gorkij az utolsó időben tréfálkozva mondta: ideje lesz a Keserűt nevet levetni... És szinte szimbolikus, hogy ez a nagy élet, mely a mélységből indult és viharadárként emelkedett, abban a pillanatban ért véget, amikor népe az új alkotmánnyal egy boldogabb élet alapjait fekteti le.” (F. C. Weiskopf a DEUTSCHE VOLKSZEITUNG-ban)

A klasszikus „Gorkij a forradalom előtti orosz irodalom utolsó klasszikusa és ugyanakkor a szocialista irodalom megalapozója. A múlt és a jövő irodalmát az ő munkássága fűzi össze... Gorkij példája bizonyítja, hogy a realista irodalom nagy hagyományainak törvényes örököse egyedül a munkást alkotóművész. Az 1905-ös forradalom előtt Gorkij fél-realista és félig-demokrata társaságban forgolódott, akik a liberális polgárság törekvéseit képviselték. De 1905 után a félig-realisták addig-addig hátráltak, *mig* belecsöppentek az ellenforradalom táborába, s a polgári kritika „Gorkij alkonyáról” beszélt. Az Anya valóban Gorkij, mint a polgárság számára elfogadható író alkonyát jelentette. Gorkij ezzel a könyvvel bebizonyította, hogy forradalmi író... Gorkij a munkásosztály énekes volt, de mindig realista maradt. Ebben az időben az egész orosz polgári és demokrata irodalom elárulta a realizmust és az európai dekadens irodalom egyik mellékajtása lett... Gorkij, a klasszikus naturalizmus utolsó örököse és a munkásosztály első írója egyedül maradt. Ez a helyzet elég beszédesen bizonyítja, hogy egyedül a munkásosztály az örököse mindannak, ami a klasszikus realizmusban maradandó.” (Dimitrij Mirszkij: LU. Páris, június 28.)

Utolsó szavai „Az utolsó napok egyik deliriumában Gorkij ezt mormolta: „... Háborúk jönnek... résen kell lenni... ne engedjük, hogy rajtunk üssenek.” (Dr. Levin. LU. Páris, június 26.)